

Sygn. akt I CSK 622/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa P. Spółki z o.o. w W.

przeciwko A. Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 czerwca 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 lipca 2013 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w pkt. I w części oddalającej powództwo o kwotę 89.060 zł z odsetkami oraz orzekającej o kosztach postępowania i w pkt. III i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 23 lipca 2013 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. w ten sposób, że oddalił żądanie powoda zasądzenia od pozwanego kwoty 89060 zł z odsetkami tytułem zwrotu spełnionego świadczenia. U podłoża tego rozstrzygnięcia legł pogląd, że powód, który od umowy o dzieło skutecznie odstąpił, nie jest uprawniony do żądania od pozwanego tego, co mu świadczył na podstawie umowy do momentu odstąpienia.

Skarga kasacyjna powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., art. 494 k.c., i zmierza do uchylenia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny przyjął, że skarżący skutecznie od umowy (o dzieło) odstąpił na podstawie zastrzeżonego w umowie uprawnienia do odstąpienia przewidzianego w jej § 6 ust. 4 pkt. a, podług którego inwestor ma prawo odstąpić od umowy, jeśli projektant zwleka z wykonaniem i dostarczeniem kolejnych części projektu dłużej niż 14 dni. W ocenie Sądu Apelacyjnego ze względu na skuteczne odstąpienie na tej podstawie w sprawie ma zastosowanie art. 494 k.c., aczkolwiek skarżący nie może domagać się zwrotu wynagrodzenia zapłaconego pozwanemu do momentu odstąpienia ze względu na nieodwracalność skutków wynikłych z częściowego wykonania przez pozwanego umowy.

Oświadczenie o odstąpieniu od umowy jest wykonaniem przez zamawiającego prawa podmiotowego kształtującego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., III CSK 323/07, nie publ.). Jest to oświadczenie jednostronne, skuteczne *ex tunc*, prowadzące do sytuacji prawnej, "jak gdyby umowa nie została zawarta". Z tej przyczyny skorzystanie z prawa odstąpienia od umowy o dzieło, która jest umową wzajemną, skutkuje na podstawie 494 k.c. obowiązkiem wzajemnego zwrotu przez strony tego, co sobie świadczyły z tytułu umowy niedosłej do prawidłowego wykonania. Tak więc powołany przepis stanowi podstawę prawną domagania się przez zamawiającego, w sprawie skarżącego, zwrotu przedmiotu swojego świadczenia, czyli wynagrodzenia zapłaconego pozwanemu do momentu odstąpienia.

Trzeba zauważyć, że w sporach dotyczących umów obligacyjnych, normowanych głównie przepisami statuującymi normy względnie obowiązujące, skutki umów powinny być zgodnie z art. 353¹ k.c. określone przede wszystkim na podstawie treści postanowień umownych. Z ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego wiążących Sąd Najwyższy nie wynika, aby przyjmującemu zamówienie w przypadku odstąpienia od umowy przez zamawiającego na podstawie jej § 6 ust. 4 pkt. a należało się wynagrodzenie za wykonaną już część pracy. Z kolei w przepisach regulujących umowę o dzieło brak jest podstawy roszczenia o zapłatę odpowiedniej części wynagrodzenia. Wobec braku przepisu szczególnego należy jednak przyjąć, że roszczenie takie znajduje oparcie w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu. To zaś oznacza, że jedynie wskutek wykazania przez pozwanego przesłanek z tych przepisów, żądanie skarżącego podlegałoby pomniejszeniu o wysokość jego wzbogacenia.

Skoro Sąd Apelacyjny nie miał powyższego na uwadze zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.